

ÖĞRETMENLERİN ÖZYETERLİK ALGILARININ ANALİZİ

Mahire ASLAN¹, Handan KALKAN²

Geliş: 20.06.2018 / Kabul: 07.09.2018

DOI: 10.29029/busbed.434926

Öz

Bu araştırmada ortaokul ve lise öğretmenlerinin özyeterlik algılarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma, tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Araştırmanın evrenini, 2017- 2018 eğitim- öğretim yılında, Malatya ili Doğanşehir ilçe merkezinde görev yapan 93 ortaokul, 163 lise olmak üzere toplam 256 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini, gönüllü olarak araştırmaya katılmayı kabul eden 164 öğretmenden oluşmaktadır. Bu araştırmanın verileri, Tschannen-Moran ve Hoy (2001) tarafından geliştirilen, Çapa, Çakıroğlu ve Sarıkaya (2005) tarafından Türkçeye uyarlanan “Öğretmen Özyeterlik Ölçeği” ile elde edilmiştir. Verilerin analizinde frekans, yüzde, aritmetik ortalama, standart sapma, bağımsız gruplar t testi, tek yönlü varyans analizi (Anova) kullanılmıştır. Araştırmanın bulguları, katılımcı öğretmenlerin özyeterlik algılarının “oldukça yeterli” düzeyinde olduğunu ortaya koymuştur. Öğretmenlerin özyeterlik algılarının cinsiyet ve branş değişkenleri açısından anlamlı bir farklılık göstermediği; mesleki kıdem, çalışılan okul türü ve en son mezun olunan okul türü değişkenleri açısından ise anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Özyeterlik, Özyeterlik algısı, Ortaokul ve Lise öğretmenleri, Öğretmen özyeterliliği, Öğretmen özyeterlik algısı.

1 Dr. Öğr. Üyesi, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, mahire.aslan@inonu.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8032-7331>.

2 Yüksek Lisans Öğrencisi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, klknhandan@hotmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4319-3127>.

ANALYSIS OF SELF-EFFICACY PERCEPTIONS OF TEACHERS

Abstract

In this research ,it was aimed to determine the self-efficacy perceptions of secondary school and high school teachers. The research is a descriptive analysis in scanning model. The universe of the research constitutes a total of 256 teachers 93 of whom are working at secondary schools and 163 of whom are at high schools in Doğanşehir district of Malatya province in 2017-2018 academic year. The sample of the research constitutes 164 teachers who voluntarily agreed to participate in the survey. The data of this study were obtained by “Teacher Self-Efficacy Scale” developed by Tschannen-Moran and Hoy (2001) and adapted to Turkish by Çapa, Çakıroğlu and Sarıkaya (2005). Frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, independent groups t test, one way analysis of variance (ANOVA) were used in the analysis of data. The findings of the study revealed that the participant teachers’ self-efficacy perceptions were at a “fairly adequate” level. The self-efficacy perceptions of the teachers did not show significant difference in terms of gender and branch variables; but there were significant difference in terms of occupational seniority, type of school studied, and type of school last graduated.

Keywords: *Self-efficacy, Self-efficacy perception, secondary school and high school teachers, teacher self-efficacy, teacher self-efficacy perception.*

Giriş

Toplumsal gelişmelerin seyri incelendiğinde, bu gelişmelerin başlatıcı değişkeninin eğitim kurumları olduğu görülmektedir. Bir toplumsal kurum olarak eğitim, yetiştirdiği nitelikli insan gücü yoluyla diğer tüm toplumsal kurumları etkilemekte ve bu yönüyle de toplumsal değişim ve dönüşümlerin odağında yer almaktadır. Eğitim kurumunun toplumsal düzlemde oynadığı bu başat rol, okulun paydaşları içerisinde en temel işleve sahip olan öğretmenler aracılığıyla gerçekleşmektedir.

Bir toplumda eğitim kurumunun amaçlarına ulaşması, okul örgütlerinin değişen durum ve koşullara uyum sağlamasıyla ve hatta bu değişimlere öncülük etmesiyle doğru orantılıdır. Klasik eğitim anlayışında bilginin elde edilebileceği tek örgütün okul, tek kaynağının da öğretmen olduğu algısı, günümüzde bir geçerlik taşımamaktadır. Çünkü yaşam boyu öğrenmeye verilen önemle okulların toplumla bütünleşmesi beklenmektedir. Dolayısıyla günümüz okullarının bu beklentiyi karşılayacak nitelikte ve yeterlikte işgörenlere sahip olması gerekmektedir. Yeterlik, belli bir rolü oynayabilmek için gereken bilgi, beceri ve tutumlara sahip olma düzeyidir (Balci, 2015: 197). Özellikle okul örgütlerinin eğitici işgöreni olan öğretmenlerin yetkin olması, bu konuda oldukça önemlidir.

Toplum-okul bütünlüğünün sağlanması, okulların yapı ve işleyişlerinde olduğu kadar öğretmenlerin işgörülerinde de değişikliklere gidilmesi gerektiğini doğurmuştur. Bu bağlamda, geleneksel anlayışta bilginin ve bunu aktarmanın tek aracı olarak görülen öğretmen anlayışı, yerini, bilgiyi yapılandırmada ve onu ürüne dönüştürmede öğrenciye yol gösteren öğretmen anlayışına bırakmıştır. Öğretmenlerden beklenen; kendi öğretim alanı ile ilgili bilgileri çok iyi bilmesinin yanı sıra öğrencilerinin öğrenmelerini kolaylaştırıcı olma, etkili bir öğretici olma, grup çalışmalarını düzenleme ve öğrencilerinin ilgisini çekme yeterlilikleri artık daha fazla önemsenmektedir (Eacute ve Esteve, 2000; Gürkan, 2001). Dolayısıyla öğretmenin hem alanında ve hem de öğretmen-öğrenci, öğretmen-yönetici, öğretmen-veli iletişimindeki etkinliğini belirleyen davranış bilimlerinde yeterli olması beklenmektedir.

Bu beklentinin gerçekleşme düzeyi, bir yandan öğretmenin anılan yeterlikler açısından kendi öz değerlendirmesini yapmasıyla belirlenebileceği gibi, bir yandan da bu öğretmenlerin eğittiği öğrencilerin algılarıyla da belirlenebilir. Bu araştırmada, öğretmenlerin mesleki yeterlikleri öz değerlendirmelerine bağlı olarak ortaya konulmaya çalışıldığından “öğretmen özyeterliği” kavramı kullanılmıştır. Günümüzde öğretmen özyeterliği, eğitim öğretim sürecinin önemli bir kavramı olarak karşımıza çıkmaktadır.

1.1. Özyeterlik Kavramı

Özyeterlik kavramının kuramsal temelleri Bandura'nın “Sosyal Öğrenme Kuramı”na dayanmaktadır. Özyeterlik, bireyin, belli bir performansa ulaşabilmek amacıyla yaptığı etkinliklere ilişkin başarısı hakkında bireysel yargısıdır (Bandura, 1997; 193). Bu anlamda özyeterlik, bireyin yapması gereken etkinlikler içerisinde yapabildikleridir. Dolayısıyla özyeterlik, gerçekleştirilen etkinliklerin, ulaşmak istenen toplam etkinliklerin sonucuna oranıdır.

Alanyazın incelendiğinde, özyeterlik kavramına ilişkin farklı tanımlamaların bulunduğu görülmektedir: Özyeterlik, bireyin kendi yetilerine ilişkin algısıdır (Çakır, Kan ve Sünbül, 2006; Dembo, 2004). Özyeterlik kavramı Şahin (2006: 291) ve Şişman (2006: 219) tarafından, bireyin kendisinden beklenen rolleri etkili biçimde gerçekleştirebilmesi için gerekli olan tüm bilgi, beceri ve tutumları kazanmış olma durumu olarak ele alınmaktadır. Gürkan'a göre (2005: 179-193) özyeterlik, bireyin belli bir performansı göstermek için gerekli etkinlikleri düzenleme ve bunları gerçekleştirme kapasitesi hakkında kendini algılayışı, inancı ve yargısıdır.

Bandura (1994)'ya göre, bireyin özyeterlik gelişimini hayat boyu etkileyen etmenler şunlardır (Bandura, 1994, Akt. Karabacak, 2014: 25):

1. Kişilik Algısı,
2. Aile,
3. Arkadaş Çevresi,

4. Okul,
5. Kişisel Deneyimler,
6. Özyeterlik Gereksinimi,
7. Geçmiş Yaşantılar.

Özyeterlik ile ilgili yapılan araştırmalar, özyeterlik algısının bireyin güdülenme düzeyi, kişisel amaç ve istekleri gerçekleştirmeye olan bağlılığı, bir eylemde gösterilen çaba miktarı, güçlüklerle baş edebilme düzeyi, başarı ve başarısızlık durumu ve performans ile ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır (Desivilya ve Eizen, 2005, Akt. Karabacak, 2014: 24; Yılmaz vd., 2004). Bu sonuçlara göre, yüksek düzeydeki özyeterlik algısı; bireyin güdülenme, stres ve olumsuzluklarla başa çıkma, örgüte bağlılık ile bireysel performansını arttırmaktadır. Dolayısıyla işgörenlerdeki olumsuz özyeterlik algısının, örgütleri ve işgörenleri bu kazanımlardan yoksun bırakabileceği öngörülebilir.

Bireylerdeki özyeterlik algısının düşük veya yüksek olarak ayırt edilebilmesinde en önemli özelliklerden birisi, başarısızlıklar karşısında gösterilen tepkidir. Çünkü özyeterlik, bireyin belli konularda yaşadığı başarısız deneyimlere rağmen, o davranışları göstermeye daha ne kadar süre devam edeceğini belirlemektedir. Buna göre, özyeterliği yüksek bireyler başarısız deneyimlere rağmen pes etmemeyi ve kararlarında ısrarcı olmayı tercih ederken; özyeterliği düşük bireyler başarısız deneyimler sonucu kolaylıkla yılgınlık yaşayarak eylemde bulunmaktan vazgeçebilirler. (Bandura, 2000: 120; Bandura, 2001: 125; Bandura, 2002: 3)

Karabacak'ın (2014: 23) Bandura'dan (1994) aktardığına göre, bireylerin görevleriyle ilgili konularda yetkin olmaları tek başına yeterli değildir; aynı zamanda sahip olduğu yetkinliğin farkında olması ve onlara güvenmesi de gerekmektedir. Alıcı (2007)'ya göre, birey belli bir konuda yeterli olsa bile, olumsuz özyeterlik algısına sahip ise sorunlarla karşılaştığında ne yapılacağını bilmesine rağmen girişimde bulunmayabilir.

1.2. Öğretmen Özyeterlik Algısı

Algının, uyarıcılara yüklenen anlam olduğundan hareketle özyeterlik algısının da bireyin herhangi bir konudaki kendi yetisini değerlendirme biçimi olarak ele alabiliriz. Özyeterlik algısı, bilişsel bir içerik taşımakta ve dolayısıyla da çocuktan itibaren birçok deneyim ve inanç kaynaklarının etkisiyle oluşmaktadır. Bireyin özyeterlik algısına etki eden inanç kaynakları; toplumsal onay, bireysel ve gözleme dayalı deneyimler ile fizyolojik ve duygusal durumlardır (Bandura, 1986, Akt. Karabacak, 2014: 26).

Öğretmenlerin özyeterlik algıları; öğretimsel yeterliklerine olan güveni, öğrencilere hedef davranışları kazandırma gücüne ilişkin yargıları ve öğrencilerin performansını geliştirebilmeye ilişkin inançlarıdır (Atıcı, 2000). Öğretmenler için özyeterlik kavramı, onların eğitim-öğretim etkinliklerindeki davranışları ile çeşitli

değişkenler ve bunların davranışlar üzerindeki etkilerini belirleyebilmek için de kullanılmaktadır (Yılmaz vd., 2004). Bu yönüyle öğretmen özyeterlik algısı, onların mesleki çabalarını görebilme ve bunlardan alabilecekleri sonucu belirlemede oldukça önemlidir.

Öğretmenlerin özyeterlik algılarını belirlemeyi amaçlayan araştırmalarda (Tschannen- Moran vd., 1998; Üstüner vd., 2009; Karabacak, 2014; Karacaoğlu, 2008; Kahyaoğlu ve Yangın, 2007; Ashton vd., 1984; Dembo ve Gibson, 1984; Caprara vd., 2006), öğretmenlerin yeterliklerinin betimlenmesi, boyutlandırılması ve ölçülmesi konusu üzerinde tam olarak anlaşmaya varılmış olmadığı görülmektedir. Bununla birlikte söz konusu çalışmalarda olumlu öğretmen özyeterlik algısının öğrenci başarısı, sınıf yönetimi, öğrenme çıktıları üzerinde önemli bir etken olduğu vurgulanırken; olumsuz öğretmen özyeterlik algısının ise örgütsel bağlılığı ve mesleki performansı azalttığı belirtilmektedir.

Alanyazında öğretmen özyeterlik algılarının farklı biçimlerde boyutlandırıldığı görülmektedir. Tschannen- Moran ve Hoy (2001)' a göre bu boyutlar; Öğrenci Katılımını Sağlama, Öğretim Stratejileri ve Sınıf Yönetimidir. Öğretmen özyeterlik boyutlarını Planlama, Öğretim süreci, Sınıf yönetimi ve İletişim olmak üzere dört boyutta ele alan Şeker ve arkadaşları (2005), bir başka çalışmalarında (2004) da öğretmen özyeterliklerini konu alanı, genel kültür ve öğretmenlik meslek bilgisi olmak üzere öğretmenliğin üç temel yönüne dayandırmaktadırlar.

Ülkemizde öğretmen özyeterlikleri konusundaki araştırma sayısında bir artış görülmekte ve bunların bir kısmının ölçek geliştirmeye (Çapa, Çakıroğlu ve Sarıkaya, 2005; Aypay, 2010; Kılınç, 2011; Çapri ve Kan, 2006); bir kısmının özyeterlik inancını belirlemeye (Karadeniz, 2011; Maskan, 2010; Çapri ve Çelikkaleli, 2008), bir kısmının MEB'in öğretmenlik mesleği genel yeterliklerinin öğretmenler açısından değerlendirilmesine (Seferoğlu, 2004; Taşgın ve Sönmez, 2013) ve birçoğunun da öğretmen özyeterlik düzeyini ve bunun bazı değişkenlerle ilişkisini ele almaya (Konan ve Oğuz, 2016; Yeşilyurt, 2013; Şeker vd., 2005; Demirtaş vd., 2011; Karabacak, 2014; Kahyaoğlu ve Yangın, 2007; Yenice, 2012; Karacaoğlu, 2008) yönelik olduğu görülmektedir.

Alanyazındaki çalışmaların çokluğu ve yoğunluğu; toplumsal gelişmede eğitim örgütlerinin üstlendiği rolün, bu örgütlerin temel ögesi olan öğretmene ve onun yeterliklerine bağlı olduğunu göstermektedir. Bu araştırma, anılan bağlantıya koşut olarak yapılmış ve bu yolla da öğretmen özyeterlik algılarının belirlenmesi önemli görülmüştür.

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, öğretmenlerin mesleki özyeterlik algılarını çeşitli değişkenler açısından incelemektir.

Bu amacı gerçekleştirmek için araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Öğretmenlerin özyeterliklerine ilişkin algıları ne düzeydedir?
2. Öğretmenlerin özyeterliklerine ilişkin algıları,
  - a) Cinsiyet
  - b) Branş
  - c) Mesleki kıdem
  - d) Çalışılan okul türü
  - e) Mezun olunan yüksek öğretim kurumudeğişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, bazı değişkenler açısından öğretmenlerin özyeterlik algılarının ne düzeyde olduğunu belirlemek amaçlanmıştır. Bu yönüyle araştırma, genel tarama türünde betimsel bir çalışmadır. Tarama modeli, geçmişte ya da o anda var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyen, tanımlamayı amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Bu modelde araştırmaya konu olan her neyse onları değiştirme ve etkileme çabası yoktur. Asıl amaç değiştirmeye kalkmadan, araştırmaya konu olan durumu doğru bir şekilde gözlemleyip belirleyebilmektir (Karasar, 2016, s.109).

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2017–2018 eğitim-öğretim yılında, Malatya ili Doğanşehir ilçe merkezinde görev yapan ortaokul ve lise öğretmenleri oluşturmaktadır.

Doğanşehir İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınan verilere göre, 2017-2018 eğitim öğretim yılında Doğanşehir ilçesi merkezi sınırları dahilindeki 4 ortaokulda 93; 5 lisede ise 163 öğretmen görev yapmakta ve dolayısıyla araştırmanın evrenini 256 öğretmen oluşturmaktadır.

Araştırmada evrenden örneklem alınması yoluna gidilmemiş; ölçeğin uygulandığı tarihte, evrende yer alan okullardaki ulaşılan 164 gönüllü öğretmen örnekleme dahil edilmiştir. Örneklem büyüklüğü, evreni % 64 oranında temsil edici niteliktedir.

2.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak, Tschannen-Moran ve Hoy (2001) tarafından geliştirilen ve Türkçeye Çapa, Çakıroğlu ve Sarıkaya (2005) tarafından uyarlanan “Öğretmen Özyeterlik Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek uyarlama sürecinde geçerlik çalışmaları kapsamında doğrulayıcı faktör analizi, güvenilirlik çalışmaları kapsamında ise iç tutarlık hesaplaması yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda

“Öğretmen Özyeterlik Ölçeği”nin Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısının .93 olduğu ve üç faktörlü bir yapıdan oluştuğu belirlenmiştir. Anılan ölçeğin bu araştırma için hesaplanan Cronbach Alfa katsayısı ise .91’dir.

“Öğrenci katılımını sağlama (1, 2, 4, 6, 9, 12, 14, ve 22)”, “sınıf yönetimi (3, 5, 8, 13, 15, 16, 19 ve 21)” ve “öğretim stratejileri (7, 10, 11, 17, 18, 20, 23 ve 24)” adı verilen boyutların her birinde 8 olmak üzere toplamda 24 madde bulunmaktadır.

Ölçeğin orijinali 5’li olarak derecelendirilmekte ve 9 eşit aralıktan oluşmaktadır. Bu çalışmada 5’li derecelendirme ve aralık sayısı da 5 olarak alınmıştır. Ölçekte yer alan seçenekler, (1) “Yetersizim”, (2) “Az Yeterliyim”, (3) “Biraz Yeterliyim”, (4) “Oldukça Yeterliyim” ve (5) “Çok Yeterliyim” olarak likert tipinde derecelendirilmiştir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 24, en yüksek puan ise 120’dir.

2.4. Verilerin Analizi

Bu çalışmada öğretmenlerin özyeterlik algılarını belirlemek amacıyla aritmetik ortalama, standart sapma ve t puanı hesaplanmıştır. Katılımcı algılarının cinsiyet, branş, çalışılan okul türü, kıdem ve mezun olunan yüksek öğretim kurumu değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla betimsel istatistik hesaplamaları yapılmış ve veri setinde normal dağılım görüldüğü için t testi ve varyans analizi (ANOVA) sonuçları değerlendirilmiştir.

3. Bulgular ve Yorum

3.1. Öğretmenlerin Mesleksel Özyeterliklerine İlişkin Algı Düzeyleri

Araştırma kapsamındaki öğretmenlerinin özyeterliklerine ilişkin algılarının ne düzeyde olduğunu belirlemek amacıyla yapılan analiz sonuçları aşağıdaki Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Öğretmenlerin Özyeterliklerine İlişkin Algı Düzeyleri

Boyut	Madde sayısı		En		Std. Sapma
	N	En Düşük	Yüksek	$\bar{X}$	
Öğrenci Katılımı	8	21,00	40,00	30.829	3.615
	164				
Sınıf Yönetimi	8	23,00	39,00	32.469	3.273
	164				
Öğretim Stratejileri	8	23,00	40,00	32.298	3.448
	164				
Toplam	24	73,00	116,00		8.893
	164			95.597	

Tablo 1’ de yer alan bulgular öğretmen özyeterlik algıları açısından incelendiğinde, “*öğrenci katılımı*” boyutundan alınan en düşük puanın 21, en yüksek puanın 40; aritmetik ortalamasının $\bar{X} = 30.82$ (Ss= 3.61) olduğu görülmektedir. Bu verilere göre öğretmenlerin kendilerini, bu boyuttaki maddeler için “oldukça yeterli” gördükleri söylenebilir.

“*Sınıf yönetimi*” boyutundan alınan en düşük puanın 23, en yüksek puanın 39, aritmetik ortalamasının ise $\bar{X} = 32.46$ (Ss= 3.27) olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda öğretmenlerin kendilerini, bu boyutta yer alan maddeler için “oldukça yeterli” gördükleri söylenebilir.

“*Öğretim stratejileri*” boyutundan alınan en düşük puan 23, en yüksek puan 40, aritmetik ortalama $\bar{X} = 32.29$ (Ss= 3.44) olarak hesaplanmıştır. Bu bulgulardan hareketle, öğretmenlerin kendilerini bu boyutta yer alan maddeler açısından “oldukça yeterli” gördükleri söylenebilir.

Ölçeğin geneli için bulgular incelendiğinde, alınan en düşük puanın 73, en yüksek puanın 116 ve aritmetik ortalamasının ise $\bar{X} = 95.59$ (Ss=8.89) olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre öğretmenlerin kendilerini ölçeğin geneli için “oldukça yeterli” gördükleri belirlenmiştir. Öğretmen özyeterlik ölçeğinin alt boyutlarından alınan puan ortalamaları karşılaştırıldığında, öğretmenlerin en yüksek puanı “*sınıf yönetimi*” boyutundan, en düşük puanı ise “*öğrenci katılımı*” boyutundan aldığı görülmektedir. Bu bulgulardan hareketle öğretmenlerin sınıf yönetimine ilişkin özyeterlik algı düzeylerinin, diğer boyutlara kıyasla daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

3.2. Öğretmenlerin Özyeterliklerine İlişkin Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

a) Cinsiyet Değişkenine İlişkin Analiz Sonuçları

Öğretmenlerin özyeterlik algıları arasında cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan t- testi sonuçları Tablo 2’ de verilmiştir.

Tablo 2. Öğretmenlerin Özyeterlik Algılarının Cinsiyet Değişkenine Göre Analizi

Boyut	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	Sd P	T
Öğrenci Katılımı	Kadın	73	31.123	3,613	162	.932
	Erkek	91	30.593		3,620	
Sınıf Yönetimi	Kadın	73	32.876	3.162	162	1.431
	Erkek	91	32.142		3.341	

Öğretim Stratejileri	Kadın	73	32.493	3.283	.520	162	.645
	Erkek	91	32.142	3.585			
Toplam	Kadın	73	96.493	8.610	.249	162	1,156
	Erkek	91	94.879	9.096			

Tablo 2’deki analiz sonuçlarında görüldüğü gibi, öğretmenlerin özyeterlik algıları cinsiyet değişkenine göre, hem ölçeğin alt boyutları, hem de bütünü için anlamlı fark göstermemektedir [$t_{(162)}, p > .05$]. Bununla birlikte ölçeğin genelinde ve tüm alt boyutlarında kadın öğretmenlerin öz yeterlik algı düzeylerinin, erkek meslektaşlarına kıyasla daha yüksek olduğu dikkati çekmektedir.

b) Branş Değişkenine İlişkin Analiz Sonuçları

Öğretmenlerin özyeterlik algıları arasında branş değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları Tablo 3’ de verilmiştir.

Tablo 3. Öğretmenlerin Özyeterlik Algılarının Branş Değişkenine Göre Analizi

Boyut	Branş	N	$\bar{X}$	Std.sapma	F	P	Fark
Öğrenci Katılımı	Matematik ve Fen Bilimleri	61	30.868	3.579		.041	-
	Sosyal Bilimler	82	30.853	3.638		.960	
	Güzel Sanatlar ve Spor	21	30.619	3.801			
	Toplam	167	30.829	3.615			
Sınıf Yönetimi	Matematik ve Fen Bilimleri	61	32.426	3.456		.872	-
	Sosyal Bilimler	82	32.280	3.190		.420	
	Güzel Sanatlar ve Spor	21	33.333	3.055			
	Toplam	167	32.469	3.273			
Öğretim Stratejileri	Matematik ve Fen Bilimleri	61	32.541	3.238		.307	-
	Sosyal Bilimler	82	32.219	3.548		.736	
	Güzel Sanatlar ve Spor	21	31.904	3.753			
	Toplam	167	32.298	3.448			
Toplam	Matematik ve Fen Bilimleri	61	95,836	9.057		.061	-
	Sosyal Bilimler	82	95.353	8.801		.941	
	Güzel Sanatlar ve Spor	21	95.857	9,177			
	Toplam	167	95.597	8.893			

Tablo 3’ deki varyans analizi sonuçlarında görüldüğü gibi, öğretmenlerin özye-

terlik algıları branş değişkenine göre, hem ölçeğin alt boyutlarında hem de ölçeğin genelinde $[F_{(2,161)} = .061 p > .05]$ anlamlı fark göstermemektedir. Bununla birlikte, Matematik ve Fen Bilimleri branşından olan öğretmenlerin “*öğrenci katılımı*” ve “*öğretim stratejileri*” boyutlarında; Güzel Sanatlar ve Spor branşından olan öğretmenlerin ise “*sınıf yönetimi*” boyutunda kendilerini daha yeterli gördükleri anlaşılmaktadır.

c) Mesleki Kıdem Değişkenine İlişkin Analiz Sonuçları

Öğretmenlerin özyeterlik algıları arasında mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları Tablo 4’ de verilmiştir.

Tablo 4. Öğretmenlerin Özyeterlik Algılarının Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Analizi

Boyut		N	$\bar{X}$	Std.sapma	F	P
Mesleki Kıdem					Fark	
Öğrenci Katılımı	5 yıl ve az	40	29.850	4.353	1.531	.035*
	6-10 yıl	57	30.684	3.561		
	11-15 yıl	42	31.309	3.219		
	16-20 yıl	21	31.857	2.718		
	21 yıl ve çok	4	31.400	3.162		
	Toplam	164	30.808	3.615		
Sınıf Yönetimi	5 yıl ve az	40	30.300	3.756	1.791	.043*
	6-10 yıl	57	31.070	3.321		
	11-15 yıl	42	32.785	2.789		
	16-20 yıl	21	32.857	3.150		
	21 yıl ve çok	4	32.500	3,000		
	Toplam	164	31.585	3.273		
Öğretim Stratejileri	5 yıl ve az	40	32.425	3.500	.619	.650
	6-10 yıl	57	31.859	3.791		
	11-15 yıl	42	32.428	3.053		
	16-20 yıl	21	32.619	3.383		
	21 yıl ve çok	4	32.750	2.217		
	Toplam	164	32.261	3.448		

Toplam	5 yıl ve az	40	92.575	10.297	.966	,428
	6-10 yıl	57	93.613	9.127	-	
	11-15 yıl	42	96.523	7.778		
	16-20 yıl	21	97.333	7.877		
	21 yıl ve çok	4	96.650	4.573		
	Toplam	164	94.655	8.893		

Tablo 4’ deki varyans analizi sonuçlarında görüldüğü gibi öğretmenlerin öz-yeterlik algılarında mesleki kıdem değişkenine göre, iki grup arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Kıdemi 5 yıl ve daha az olan öğretmenler ile kıdemi 16- 20 yıl olan öğretmenlerin öz-yeterlik algılarında hem “ öğrenci katılımı [$F_{(4,162)} = .035$ $p < .05$] ” ve hem de “ sınıf yönetimi [$F_{(4,162)} = .043$ $p < .05$]” boyutlarında, kıdemi 16- 20 yıl olan öğretmenler lehine anlamlı bir fark vardır. Tablo 4’ de yer alan sonuçlara göre kıdemi 16- 20 yıl olan öğretmenler, hem “öğrenci katılımı ($\bar{X} = 31.85$)” ve hem de “sınıf yönetimi ($\bar{X} = 32.76$)” boyutlarında, kıdemi 5 yıl ve daha az olan meslektaşlarına kıyasla kendilerini daha yeterli olarak algılamaktadırlar.

d) Çalışılan Okul Türü Değişkenine İlişkin Analiz Sonuçları

Öğretmenlerin öz-yeterlik algıları arasında çalışılan okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan t- testi sonuçları Tablo 4’ de verilmiştir.

Tablo 5. Öğretmenlerin Öz-yeterlik Algılarının Çalışılan Okul Türü Değişkenine Göre Analizi

Boyut	Çalışılan Okul Türü	N	$\bar{X}$	S	Sd.	T
					P	
Öğrenci Katılımı	Ortaokul	64	30.125	4.142	109.444	-1.902
	Lise	100	31.280	3.175	.046*	
Sınıf Yönetimi	Ortaokul	64	32.593	3.782	162	.388
	Lise	100	32.390	2.919	.699	
Öğretim Stratejileri	Ortaokul	64	32.421	3.449	162	.365
	Lise	100	32.220	3.462	.716	

Toplam	Ortaokul	64	95.140	10.053	162	-.525
	Lise	100	95.890	8.103	.600	

*p<.05

Tablo 5’deki analiz sonuçları, çalışılan okul türü değişkeni açısından, ortaokul ve lise öğretmenlerinin özyeterlik algılarında “öğrenci katılımı [$t_{(109,44)} = .046, p < .05$]” boyutunda anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir. Buna göre, “öğrenci katılımı” boyutunda lise öğretmenleri ($\bar{X} = 31.28$), ortaokul öğretmenlerine ($\bar{X} = 30.12$) kıyasla kendilerini daha yeterli algılamaktadırlar. Ölçeğin genelinde bir değerlendirme yapıldığında, istatistiksel açıdan anlamlı olmamakla birlikte lise öğretmenlerinin, ortaokul öğretmenlerine kıyasla kendilerini daha yeterli algıladıkları ifade edilebilir.

e) *Mezun Olunan Yüksek Öğretim Kurumu Değişkenine İlişkin Analiz Sonuçları*

Öğretmenlerin özyeterlik algıları arasında mezun olunan yüksek öğretim kurumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla yapılan t- testi sonuçları Tablo 6’de verilmiştir.

Tablo 6. Öğretmenlerin Özyeterlik Algılarının Mezun Olunan Yüksek Öğretim Kurumu Değişkenine Göre Analizi

Boyut	Mezuniyet	N	$\bar{X}$	S	Sd P	T
Öğrenci Katılımı	Eğitim	111	30.450	3.860	109.444	-1.902
	Fak.				.033*	
	Diğer	53	31.622	2.916		
Sınıf Yönetimi	Eğitim	111	32.522	3.468	162	.299
	Fak.				.765	
	Diğer	53	32.358	2.849		
Öğretim Stratejileri	Eğitim	111	32.234		162	-.346
	Fak.			3.677152,759181	.730	
				152,759181 152,759181		
	Diğer	53	32.434	2.938	165,000000 165,000000	
Toplam	Eğitim	111	95.207	9.534	162	-.813
	Fak.				.418	
	Diğer	53	96.415	7.388		

*p<.05

Tablo 6’ daki analiz sonuçlarına göre, öğretmenlerin özyeterlik algılarında, en son mezun olunan yüksek öğretim kurumu değişkeni açısından “öğrenci katılımı [$t_{(162)} = .052, p > .05$]” boyutunda anlamlı farklılık görülmekte iken; “sınıf yönetimi [$t_{(162)} = .765, p > .05$]” ile “öğretim stratejileri [$t_{(165)} = .730, p > .05$]” boyutunda ve ölçeğin genelinde [$t_{(162)} = .418, p > .05$] anlamlı farklılık bulunmamaktadır.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Öğretmenlerin özyeterlik algılarını belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada ortaya çıkan en temel sonuç, öğretmenlerin kendilerini “oldukça” düzeyinde yeterli görmeleridir. Alanyazında benzer bir sonuca ulaşan araştırmalar bulunduğu gibi (Karabacak, 2014; Yeşilyurt, 2013; Kahyaoğlu ve Yangın, 2007), öğretmenlerin özyeterlik algılarının “çok yüksek” düzeyinde olduğunu vurgulayan araştırmalar da (Karacaoğlu, 2008; Yılmaz ve Çokluk-Bökeoğlu, 2008) vardır.

Öğretmenlerin kendilerini mesleki olarak yeterli görmeleri kuşkusuz pedagojik açıdan oldukça önemlidir. Böyle bir sonuç, öğretmenlerin hizmet öncesinde aldıkları eğitimin niteliğine dayandırılabilmesi gibi, kendilerini hizmet içinde geliştirme potansiyellerine dayalı olarak da açıklanabilir. Bu bulgu, ülkemiz eğitim sisteminin başat iş göreni olan öğretmenler ve onların oluşturacağı toplumsal gelecek hakkında daha olumlu düşünülmesi için önemli bir gerekçe de olabilir.

Araştırmanın, öğretmenlerin özyeterlik algıları ile kişisel değişkenleri arasındaki ilişkiye yönelik sonuçları da bulunmaktadır. Buna göre, öğretmenlerin cinsiyetleri ile özyeterlik algıları arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Alanyazındaki araştırmalardan bu sonucu destekleyenler olduğu kadar (Karabacak, 2014; Gençtürk ve Memiş, 2010; Baykara, 2011) desteklemeyenler de (Yeşilyurt, 2013; Çapri&Çelikkaleli, 2008; Özdemir, 2008) bulunmaktadır. Kadın ve erkek tüm öğretmenlerin mesleki açıdan yeterli olmaları ve cinsiyet bakımından aralarında farklılık bulunmaması, hem eşitlikçi ve hem de istendik bir yaklaşım olarak değerlendirilebilir.

Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin özyeterlik algıları branşları açısından anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Matematik ve Fen Bilimleri, Sosyal Bilimler, Güzel Sanatlar ve Spor branşlarının tümündeki öğretmenler kendilerini “oldukça” yeterli algılamaktadırlar. Konu ile ilgili araştırmaların bir kısmında (Üstüner vd., 2009) bu çalışmadaki gibi, öğretmenlerin özyeterlik algıları ile branşları arasında anlamlı bir fark bulunmazken; bir kısmında da (Yeşilyurt, 2013; Kahyaoğlu ve Yangın, 2007), matematik ve fen branşından olan öğretmenlerin kendilerini daha yeterli algıladıkları belirlenmiştir.

Araştırmada ortaya çıkan diğer bir sonuç, öğretmenlerin özyeterlik algıları ile mesleki kıdemleri arasında anlamlı bir farklılığın bulunmasıdır. Benzer bir sonuç Karabacak (2014)’ın çalışmasında bulunmasına rağmen, Üstüner ve diğerlerinin

(2009) araştırmasında görülmemektedir. Bu çalışmada “öğrenci katılımı” ve “sınıf yönetimi” boyutlarında 5 yıl ve daha az kıdeme sahip öğretmenlerle 16-20 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin yeterlik algıları arasında, 16-20 yıl arasında kıdeme sahip öğretmenler lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu sonucu, henüz mesleğinin ilk yıllarında olan öğretmenlerin öğrencileri güdüleyerek onların derse katılımını sağlama ve sınıfı etkili bir şekilde yönetmedeki deneyim eksikliği ile açıklayabileceğimiz gibi; mesleki kıdem arttıkça öğretmenlerin özyeterlik algı düzeyinin artması ile de açıklayabiliriz.

Araştırma sonuçları “okul türü” değişkeni açısından “öğrenci katılımı” boyutunda lise öğretmenleri lehine anlamlı bir farklılığın olduğunu ortaya koymaktadır. Bu boyutta hem ortaokul ve hem de lise öğretmenleri kendilerini “oldukça” düzeyinde yeterli algılamaktadırlar. Bununla birlikte lise öğretmenlerinin algı düzeyleri, ortaokulda çalışan meslektaşlarına kıyasla anlamlı bir biçimde farklılaşmakta ve lise öğretmenlerinin özyeterlik düzeyinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulguyu, lise öğretmenlerinin öğrencileri üniversiteye hazırlama sürecinin bir gereği olarak onlarla daha çok ilgili olma ve güdüleyebilme yoluyla derslerde gösterdikleri etkililik açısından yorumlayabiliriz.

Araştırmada elde edilen ve beklentilere ters düşebilecek bir diğer sonuç da Eğitim Fakültesi dışındaki diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlerin, “öğrenci katılımı” boyutunda, Eğitim Fakültesi mezunu meslektaşlarına kıyasla kendilerini daha yeterli görmeleridir. Gerçekten de, etkili öğretim stratejileri kullanarak sınıfı yönetmek ve öğrencilerin derse katılımını sağlamak, Eğitim Fakültelerinde öğretmen adaylarına kazandırılmaya çalışılan en temel pedagojik yeterlik alanlarıdır ve hizmet öncesi eğitimde bunlarla ilgili dersler okutulmaktadır. Dolayısıyla bu açıdan Eğitim Fakültesi mezunu olan öğretmenlerin daha yeterli olması beklenmektedir. Genel beklentiyle örtüşmeyen bu sonucu, Eğitim Fakültelerinin daha çok ilköğretim kademesine öğretmen yetiştirmesi ve lise öğretmenlerinin genellikle Eğitim dışındaki fakültelerden mezun olup pedagojik formasyon alarak liselerde görev yapması, dolayısıyla da lise öğretmenlerinin genellikle eğitim fakültesi mezunu olmaması ile açıklayabiliriz.

Sonuç olarak çalışmada, öğretmenlerin özyeterlik algılarının “oldukça” düzeyinde çıkmasına rağmen, bunun istenilen düzeyde olmadığı belirlenmiştir. Çünkü beşli likert ölçeğine göre bu sonucun, ölçeğin beşinci derecesi olan “çok” düzeyinde değil, dördüncü derecesi olan “oldukça yeterli” düzeyinde bulunduğu görülmektedir. Bununla birlikte öğretmenlerin özyeterlik algılarının kabul edilebilir bir düzeyde olduğu varsayılabilir.

Araştırmanın bulgularına dayalı olarak şu öneriler geliştirilebilir:

1) Öğretmenleri mesleğe hazırlayan hizmet öncesi eğitim kademesinde onları

temel öğretmenlik uygulama alanları olan öğretim stratejileri, öğrenci katılımı ve sınıf yönetiminde daha etkin kılacak dersler hem kuramsal ve hem de uygulamalı olarak öğretilmelidir. Bu konuda, hem öğretmen yetiştiren öğretim kurumlarında ve hem de pedagojik formasyon programlarında görev alan öğretim elemanlarının bilinçlendirilmesi amacıyla hizmetiçi eğitim programları düzenlenebilir.

2) Öğretmenlerin özyeterlik algı düzeylerini “oldukça” düzeyinden “çok” düzeyine çıkarabilmek için MEB veya İl/İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri sorumluluğunda onlara yönelik hizmetiçi eğitim çalışmaları yapılabilir.

3) Öğretmen özyeterliğini konu alan araştırmalar, farklı eğitim kademesi ve bölgelerinde görev yapan öğretmenleri içerecek şekilde çeşitlendirilebilir. Bu amaçla karşılaştırmalar yapılarak daha geniş kapsamlı sonuçlara ulaşılabilir. Derinlikli sonuçlar elde edebilmek için de nitel araştırma desenleri kullanılabilir.

KAYNAKLAR

- ALCI, B. (2007). *Yıldız Teknik Üniversitesi Öğrencilerinin Matematik Başarıları ile Algıladıkları Problem Çözme Becerileri, Özyeterlik Algıları Bilişüstü Özdüzenleme Stratejileri ve ÖSS Sayısal Puanları Arasındaki Açıklayıcı ve Yordayıcı İlişkiler Örüntüsü*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ATICI, M. (2000). *İlkokul öğretmenlerinin sınıf yönetiminde yetkinlik beklentisi rolünün İngiltere ve Türkiye’de seçilen bir araştırma grubu üzerinde incelenmesi*. II. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi, 27- 29 Eylül, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- AYPAY, A. (2010). Genel Öz Yeterlik Ölçeği’nin (GÖYÖ) Türkçe’ye Uyarlama Çalışması. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. Cilt. 11. Sayı. 2. 113-13.
- BANDURA, A. (1977). Self-Efficacy: Toward A Unifying Theory Of Behavioral Change Psychological Review, 84(2), 191–215.
- BANDURA, A. (2000). Cultivate Self Efficacy For Personal And Organizational Effectiveness. In E. A. Locke (Ed.) *Handbook of Principles of Organizational Behavior*. 120-136. Oxford: Blackwell Publishing.
- BALCI, A. (2005). *Açıklamalı eğitim yönetim terimleri sözlüğü*, Ankara: Tek Ağaç Basım Yayım, Dağıtım.
- BAYKARA, K. (2011). Öğretmen adaylarının bilişötesi öğrenme stratejileri ile öğretmen yeterlik algıları üzerine bir çalışma, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (40), 80-92.
- CAPRARA, G. V., BARBARANELLI, C., STECA, P. Ve MALONE, P. S. (2006). Teachers’ self-efficacy beliefs as determinants of job satisfaction and students’ academic achievement: a study at the school level. *Journal of School Psychology*, 44, 473-490.
- ÇAKIR, Ö., Kan, A., SÜNBÜL, Ö. (2006). Öğretmenlik Meslek Bilgisi ve Tezsiz Yüksek Lisans Programlarının Tutum ve Özyeterlik Açısından Değerlendirilmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 36-47. 17 kasım 2017 tarihinde, <http://efd.mersin.edu.tr/dergi/>

- meuefd_2006_002_001/pdf/meuefd_2006_002_001_00_36_0047_cakir&kan&sunbul.pdf sayfasından erişilmiştir.
- ÇAPA, Y., ÇAKIROĞLU, J. & SARIKAYA, H. (2005). The development and validation of a Turkish version of the teachers' sense of efficacy scale. *Education and Science*, 30(137), 74-81.
- ÇAPA, Y., ÇAKIROĞLU, J., ve SARIKAYA, H. (2005). Öğretmenlik Öz-Yeterlik Ölçeğinin Türkçe Uyarlamasının Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması. *Eğitim ve Bilim*. 30 (137), 74-81.
- ÇAPRI, B., & ÇELİKKALELİ, Ö. (2008). Öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutum ve mesleki yeterlik inançlarının cinsiyet, program ve fakültelerine göre incelenmesi, *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(15), 33–53.
- ÇAPRI, B., ve KAN, A. (2006). Öğretmen kişilerarası özyeterlik ölçeğinin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2(1), 48-61.
- DEMBO, M. H. (2004). Motivation and learning strategies for college success: A self management approach. *New Jersey: Lawrence Erlbaum*.
- EACUTE, J., & ESTEVE, M. (2000). “The transformation of the teachers’ role at the end of the Twentieth century: New challenges for the future” *Educational Review*. 52(2), 197-209.
- GENÇTÜRK, A. ve MEMİŞ, A. (2010). An investigation of primary school teachers’ teacher efficacy and job satisfaction in terms of demographic factors. *Elementary Education Online*, 9(3), 1037-1054.
- GÜRCAN, A. (2005). Bilgisayar özyeterliliği algısı ile bilişsel öğrenme stratejileri arasındaki ilişki. *Eğitim Araştırmaları*. 19, 179-193.
- GÜRKAN, T. (2001). Bireyin çok yönlü gelişimi. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, Sayı 22.
- KAHYAOĞLU, M. Ve YANGIN, S. (2007). İlköğretim öğretmen adaylarının mesleki özyeterliliklerine ilişkin görüşleri. *Kastamonu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 73-84.
- KARABACAK, M. (2014), *Ankara İli Genel Liselerinde Görev Yapan Öğretmenlerin Özerklik Algıları ile Özyeterlik Algıları Arasındaki İlişki*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- KARACAOĞLU, Ö. C. (2008), Öğretmenlerin yeterlilik algıları. *Yüzüncü yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 70-97.
- KARADENİZ, C. B. (2011). Öğretmenlerin coğrafya özyeterlik inançları, *Eğitim Bilim ve Toplum Dergisi*, 9(35), 28-47.
- KARASAR, N. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemi*. (30. Baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- KONAN, N. ve OĞUZ, V. (2016). Pedagojik formasyon öğrencilerinin öğretmenlik özyeterlik inancı ile yaşam yönelimi algısı arasındaki ilişki, *Eğitime Dönüş*. (Ed.: E. Babaoğlu, E. Kırıl ve A. Çilek), Ankara: EYUDER Yayınları, s. 276-284.
- MASKAN, A. (2010). Fizik ve matematik öğretmen adaylarının fiziğe karşı öz-yeterlik inançlarının değerlendirilmesi, *Uludağ Üniv. Eğitim Fak. Dergisi*, XXIII(1), 31-42.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2006), *Öğretmenlik Mesleği Genel Alan Yeterlikleri*. 09 Kasım

- 2017 tarihinde <http://oygm.meb.gov.tr/www/ogretmenlik-meslegi-genel-yeterlikleri/icerik/39> sayfasından erişilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2017), *Öğretmenlik Mesleği Genel Alan Yeterlikleri*. 14 Aralık 2017 tarihinde <http://oygm.meb.gov.tr/www/ogretmenlik-meslegi-genel-yeterlikleri/icerik/39> sayfasından erişilmiştir.
- ÖZDEMİR, S. M. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretim sürecine ilişkin öz-yeterlik inançlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, (54), 277-306.
- ŞAHİN, A. E. (2006). *Meslek ve Öğretmenlik*. (Ed. V. Sönmez). Eğitim Bilimine Giriş. Ankara: Anı Yayıncılık.
- ŞEKER, H, DENİZ, S. ve GÖRGEN, İ., (2004). Öğretmen yeterlikleri ölçeği. Ankara: *Milli Eğitim*. Yıl 32, Sayı 164. s. 105-118.
- ŞEKER, H, DENİZ, S. ve GÖRGEN, İ., (2005). Öğretmen adaylarının öğretmen yeterliklerinin değerlendirilmesi, Muğla; *Faculty of Education*, 15(42), .237-253.
- ŞİŞMAN, M. (2006). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- TSCHANNEN-MORAN, M., WOOLFOLK HOY, A., ve HOY, W. K. (1998). Teacher efficacy: Its meaning and measure. *Review of Educational Research*. 68. 202-248.
- TSCHANNEN-MORAN, M., ve HOY, A. W. (2001). Teacher efficacy: Capturing an elusive construct, *Teaching and Teacher Education*. 17. 783-805.
- Türk Dil Kurumu. *Büyük Türkçe Sözlük*. 21 Kasım 2017 tarihinde <http://www.tdk.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- ÜSTÜNER, M, DEMİRTAŞ, H. ve CÖMERT, M. & ÖZER, N. (2009). Ortaöğretim Öğretmenlerinin Öz-Yeterlik Algıları, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 17, 1-16.
- YENİCE, N. (2012). Öğretmen adaylarının öz-yeterlik düzeyleri ile problem çözme becerilerinin incelenmesi, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(39), 36-58.
- YEŞİLYURT, E. (2013), Öğretmen Adaylarının Öğretmen Öz-Yeterlik Algıları, *Elektronik Journal of Social Sciences*, 12(45), 88-104.
- YILMAZ, M., KÖSEOĞLU, A., GERÇEK, C., SORAN, H. (2004). Öğretmen özyeterlik inancı. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 5(58).
- YILMAZ, K., ve ÇOKLUK-BÖKEOĞLU, Ö. (2008). İlköğretim okulu öğretmenlerinin yeterlik inançları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 41(2), 143-167.

